

Kursplan

Fakultetsnämnden för humaniora och samhällsvetenskap

Institutionen för samhällsstudier

4LO45U Rektorsprogrammet, 30 högskolepoäng

School Leadership Training Programme, 30 credits

Huvudområde

Utbildningsvetenskap

Ämnesgrupp

Utbildningsvetenskap/didaktik allmänt

Nivå

Avancerad nivå

Fördjupning

A1N

Fastställande

Fastställd 2009-12-18

Senast reviderad 2013-06-18 av Institutionen för samhällsstudier. Reviderade litteraturlistor.

Kursplanen gäller från och med höstterminen 2013

Förkunskaper

Uppdragsutbildning – se under **Övrigt** i kursplanen.

Mål

Skoljuridik och myndighetsutövning

Efter genomgången kurs ska den studerande:

- visa god kunskap om styrsystemets utformning och rektors uppdrag enligt gällande lagstiftning samt kunna förmedla, tillämpa och göra väl avvägda bedömningar utifrån dessa.
- visa kunskap om den juridik som är relevant för skolans verksamhet vilket även innefattar de grundläggande värderingar som ligger bakom och kommer till uttryck i skolförfattningarna.
- visa kunskap om särskilt centrala delar i skoljuridiken såsom
  1. den enskildes rätt till utbildning och ansvaret för att utbildning anordnas,
  2. skolans ansvar för att eleverna ges möjlighet att nå de nationella målen,
  3. bedömning av barnens/elevernas utveckling mot de nationella målen och betygsättning samt skyldigheten att ge barn/elever särskilt stöd, samt
  4. barns/elevs rätt till trygghet och studiero jämte skyldigheten att tillförsäkra dem det.
- i myndighetsutövningen, på ett rättsenligt sätt, kunna hantera dilemman som rör

- rättssäkerhet, etik i verksamheten och samhällliga aspekter.
- visa kunskap om de rättsliga kraven på uppföljning och utvärdering av verksamheten och resultaten.
  - visa förmåga att kunna tolka och tillämpa relevant lagstiftning inom skolans verksamhetsområde i överensstämmelse med lagstiftarens intentioner, rådande rättspraxis, allmänna rättsgrundsatser och rättsvetenskaplig doktrin.
  - visa förmåga att inom skoljuridikens område göra bedömningar med hänsyn till elevens rättssäkerhet och till relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter.

Mål- och resultatstyrning

Efter genomgången kurs ska den studerande:

- utifrån god kunskap om de nationella målen, bakgrunden till dessa och om förskolans och skolans roll i samhället kunna förklara och argumentera för och i handling omsätta skolans mål.
- visa god kunskap om det statliga styrsystemets principer och samspel samt förutsättningarna för arbetet i en politisk styrd organisation.
- utifrån vetenskaplig grund kunna genomföra uppföljning och utvärdering vid den egna förskolan och skolan, samt kunna sammanställa, analysera och tolka verksamhetens och elevers resultat.
- visa kunskap om grundläggande skolutveckling samt kunna leda verksamhetens arbete så att barnens utveckling, elevernas resultat och verksamhetens kvalitetsutveckling blir en del av verksamhetens vardag.
- visa kunskap om de förutsättningar som påverkar elevers utvecklings- och lärandeprocesser samt strategier som främjar dessa.

Skolledarskap

Efter genomgången kurs ska den studerande:

- visa god kunskap om olika organisationsteorier och kunna problematisera och utveckla den egna skolan som lärande organisation.
- visa kunskap om organisationskulturens betydelse för förändringsarbete.
- visa god förmåga som chef och ledare att motivera, initiera och leda skolans verksamhet och utvecklingsprocesser på ett strategiskt sätt så att skolans personal, barn och elever stärks i sin vilja till lärande och utveckling på bästa sätt
- visa förmåga att förstå, analysera och hantera konflikter
- visa god förmåga att kommunicera verksamheten och dess visioner, mål och resultat till skolans barn, elever, personal och föräldrar
- visa förmåga att hävda den värdegrund som finns i skolans styrdokument och vara en aktiverande, demokratisk förebild för barn, elever och personal så att ett öppet kommunikativt klimat skapas och samarbete och delaktighet främjas.

Självständigt arbete

Efter genomgången kurs ska den studerande:

- kunna värdera olika typer av material/information utifrån källkritiska principer.
- uppvisa en förmåga att tillämpa kvalitativa och kvantitativa metoder.
- självständigt kunna avgränsa, utforma och författa ett självständigt arbete som

- bidrar till kunskapsutveckling inom det valda området.
- uppvisa kunskap om olika typer av utvärderingsmetoder.

Innehåll

Programmet är uppdelat i fyra kurser:

Delkurs 1 Skoljuridik och myndighetsutövning 10 högskolepoäng

Följande innehållsområden behandlas inom ramen för kunskapsområdet skoljuridik och myndighetsutövning: Skollag och skolförordning, läroplaner, kursplaner och betygskriterier liksom Skolverkets Allmänna råd och föreskrifter. Vidare behandlas internationella konventioner t ex Barnkonventionen och Salamancadeklarationen. Kursen innehåller även myndighetsutövning och handläggning av ärenden, rektors juridiska arbetsmiljöansvar, diskrimineringslagstiftningen, grundläggande kommunal- och förvaltningsrätt samt rättsreglerna om offentlighet och sekretess. Kursinnehållet innefattar även frågor om juridisk metod, skadeståndsrättsliga frågor av relevans för skolans verksamhet och juridiken kring frågor om brott i skolan.

Delkurs 2 Mål- och resultatstyrning 7,5 högskolepoäng

Följande innehållsområden behandlas inom ramen för kunskapsområdet mål- och resultatstyrning:

Nationella mål och betygskriterier i läroplaner, kursplaner och program mål samt bedömning och betygsättning ur ett internationellt, historiskt och framtida perspektiv. Det nationella styrsystemets principer med deltagande målstyrning via skolplaner, arbetsplaner och kvalitetsredovisningar – perspektiv på villkoren för rektorns arbete inom de ekonomiska ramarna för verksamheten.

Uppföljning och utvärdering på vetenskaplig grund samt sammanställning, analys och bedömning av olika underlag. Exempel på verktyg för analys och bedömning av elevers och verksamheters resultat.

Organisation och kommunikation i det kontinuerliga kvalitetsarbetet – arbete med målen, kontinuerlig uppföljning och utvärdering samt kvalitets-redovisning som redskap för verksamhetsutveckling.

Skolans, förskolans och fritidshemmets roll och funktion som samhällsliga institutioner och organisationer i relation till begreppen makt, delaktighet och lärande.

Delkurs 3 Skolledarskap 7,5 högskolepoäng

Följande innehållsområden behandlas inom ramen för kunskapsområdet Skolledarskap: Teorier om ledarskap och organisation demokratiskt, strategiskt, pedagogiskt, kommunikativt och värdebaserat skolledarskap.

Framgångsfaktorer i skolans ledarskap – vad säger nationell och internationell forskning om det ledarskap som utmärker exceptionellt framgångsrika skolor?

Kulturella värderingar – organisatoriska och internationella perspektiv.

Kultur, grupprocesser, förändringsstrategier och konflikthantering.

Diskriminering och fördomar – arbete med att hävda alla människors lika värde.

Ledarskap på olika arenor och med olika roller: i förhållande till den egna personalen, till barn/elever, till föräldrar, till politiker/uppdragsgivare och till allmänhet och massmedia.

Samtalet som redskap i ledarskapet: från det enskilda till det offentliga samtalet – rektorn som motivator, inspiratör, förändringsagent, konflikthanterare och deltagare i det offentliga samtalet.

Perspektiv på lärande och multiprofessionella organisationer – individ, grupp och organisationsnivå.

Skolan som lärande organisation med fokus på det nationella uppdraget.

Delkurs 4 Självständigt arbete 5 högskolepoäng

Den studerande väljer ämne för det självständiga arbetet, i samråd med sin handledare. Arbetet ska dock innehålla relevanta frågeställningar som berör kurserna i mål- och resultatstyrning samt skolledarskap. Med stöd av sin handledare genomför studenten datainsamling och presenterar resultaten i ett skriftligt arbete som redovisas vid ett seminarium.

Undervisningsformer

Undervisningen består av föreläsningar, grupparbeten, rollspel och seminarier. En stor del av kursen genomförs via kommunikation på lärplattformen Fronter.

Examinationsformer

Kursen bedöms med betygen Underkänd eller Godkänd.
För betyget godkänd ska kursens mål vara uppnådda.

Bedömningen av de studerandes prestationer sker genom fallanalys, diskussionsuppgifter via lärplattformen, övningar och litteraturseminarier där såväl skriftlig som muntlig redovisning förekommer. Den skriftliga redovisningen görs till största delen individuellt och i övriga fall inom respektive nätverksgrupp. De tre första kurserna, motsvarande 25 högskolepoäng, examineras i direkt anslutning till undervisningen, medan återstående 5 högskolepoäng redovisas i ett självständigt arbete. Samtliga utbildningstillfällen, som oftast omfattar två eller tre dagar per kursträff är obligatoriska eftersom examinering inlag och uppgifter förekommer.

Kursvärdering

Programmet utvärderas kontinuerligt under utbildningens gång, både skriftligt och muntligt. Resultatet sammanställs och återkopplas till de studerande samt arkiveras på institutionen.

Programmet utvärderas även av Skolverket i början och i slutet av utbildningen.

Övrigt

Denna utbildning är en uppdragsutbildning och får endast sökas av personer som har en anställning som rektor eller förskolechef i det svenska skolväsendet. Ansökan görs av skolhuvudman där den sökande är anställd. För tillträde till kursen gäller att de sökande innehar en tjänst som rektor, biträdande rektor eller förskolechef.

För att kursen ska kunna tillgodoräknas på magister/masternivå krävs att den studerande har en kandidatexamen (180 hp) på grundläggande nivå med minst 90 hp eller motsvarande i något av examensämnena. Den som saknar formell akademisk behörighet för antagning till kursen får delta i undervisningen och får efter godkänd examination ett kursintyg för kursen inom rektorsprogrammet.

Om samtliga anmälda till rektorsprogrammet inte kan tas emot på utbildningen vid önskad tidpunkt, ska skolhuvudmannen se till att nyanställda rektorer erbjuds plats i första hand (SFS 2008:643).

Kurslitteratur och övriga läromedel

Listnr: 1 Obligatorisk litteratur

Litteraturförteckning Delkurs 1 - Skoljuridik och myndighetsutövning 10 hp

Obligatorisk litteratur

(Senaste upplaga gäller)

Barnombudsmannen, *FN:s konvention om barnets rättigheter antagen av FN:s generalförsamling den 20 november 1989*, 13 s.

Boström, Viola & Lundmark, Kjell (red.) (2011), *Skoljuridik*, Liber, 400 s.

Fisher, David (2012), *Mänskliga rättigheter*, Nordstedt Juridik, 90 s.

Günzel, Mats & Zanderin, Lars (2009), *Arbetsmiljörätt och rehabilitering*, Liber, 150 s.

Lehrberg, Bert (2010), *Praktisk juridisk metod*, Institutet för bank- och affärsjuridik, 250 s.

Libers lag- och avtalstexter i skolans juridik (2011). Libers förlag (ISBN 978-91-47-09595-7).

Rapp, Stephan, *Rektor – garant för elevernas rättssäkerhet* Örebro universitet, Örebro Studies in Education (akademisk avhandling), (delar av) 215 s.

Rapp, Stephan (red.) m.fl. (2011), *Skolledarskap – Om att leda förskolans och skolans utvecklingsarbete*, Nordstedts Juridik, kapitel 2, 3 och 10, 70 s.

Rapp,S (RED).(2011) Dokumentationsboken. Handbok i dokumentation inom förskola och skola. Norstedts

Staaaf, Annika & Zanderin, Lars (2011), *Förvaltningsrätt: en introduktion för professionsutbildningar*, Liber, 128 s.

Svenska Unescorådets skrift- serie nr2 (2006) *Salamanca deklARATIONEN och Salamanca +10*, 40 s.

Skolverket (2011), *Nolltolerans mot diskriminering och kränkande behandling – lagens krav och huvudmannens ansvar*

Övriga läromedel

Lagförarbeten via Internet

Rättsfallstexter via Internet

Lagtextskommentarer via Internet

Aktuell lagstiftning

Referenslitteratur

Hammarén, M. (2005). *Skriva: en metod för reflektion*. Stockholm: Santérus, 2:a upplagan. (ISBN 91- 89449-5)

Övriga läromedel

Lagförarbeten via Internet

Rättsfallstexter via Internet

Lagtextskommentarer via Internet

Litteraturförteckning Delkurs 2 - Mål- och resultatstyrning 7,5 hp

Obligatorisk litteratur

Kan komma att uppdateras

Björndal, Cato R. P. (2005). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. 1 uppl. Stockholm: Liber

Blossing, Ulf (2008) *Kompetens för samspelande skolor. Om skolorganisationer och skolförbättring*. Lund: Studentlitteratur. 160 s.

Ekonomihögskolan: Kompendiematerial Tema Ekonomisk information

Funck, Elin K. (2009) *Ordination Balanced Scorecard – översättning av ett styrdokument inom hälso- och sjukvården*. Växjö: Växjö University Press. Ca 20 s.

Hedenquist, JanAnders (1999) *Att utvärdera skolan*. Stockholm: Liber distribution. 50 s

Håkansson, Jan, "Kvalitetsredovisning som lärande mellan policy och praktik." I Fritzell (red.) *Att tolka pedagogikens språk –perspektiv och diskurser*. Acta

Wexionensia nr 143. Växjö University Press. 20 s.

Håkansson, Jan & Sundberg, Daniel. (2012). Utmärkt undervisning: framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning, 1 utg. Stockholm: Natur & Kultur

Håkansson, Jan (2013). Systematiskt kvalitetsarbete i förskola, skola och fritidshem - strategier och metoder. Lund: Studentlitteratur

Kullén, H. (2009) *Budget och budgetering*. Malmö: Liber

Larsson, R. (2004) *Prototyping inom ABC och BSc. Erfarenheter från aktionsforskning i tre organisationer*. Växjö: Växjö University Press

Larsson, R. (2008). Testing the cause-and-effect relationships in the Balanced Scorecard -10 years with BSc in public schools, paper in progress.

Lindgren, Lena (2008) *Utvärderingsmonstret*. Lund: Studentlitteratur. 128 s.

Lundahl, C. Bedömning för lärande.

Bookwell AB, Finland: Norstedts 2011 alt

Skolverket. Stödja och styra. Om bedömning av yngre barn. Stockholm. Fritzes, 2010

Pierre, Jon (red) (2007) *Skolan som politisk organisation*. Malmö: Gleerups. Ca 100 s

Prop. 2008/09:87. Tydligare mål och kunskapskrav – nya läroplaner för skolan

Sheridan, Sonja & Pramling Samuelsson, Ingrid (2009). Barns lärande: fokus i kvalitetsarbetet. 1 uppl. Stockholm:Liber

Skolverket (2009). Redovisning av uppdrag om Förslag till förtydliganden i läroplaner för förskolan. Dnr 2008:3000.

Skolverket (2010). Redovisning av uppdrag avseende examensmål och ämnesplaner för gymnasieskolan m m (U 2009/2114/G, U 2009/5688G)

Skolförordningar, läroplaner, kursplaner med betygskriterier, Allmänna råd för kvalitet i fritidshem, Allmänna råd för kvalitet i förskolan, Allmänna råd för kvalitetsredovisning, Allmänna råd för att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling, Allmänna råd för den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen, Allmänna råd för arbetet med åtgärdsprogram, Författningskommentarer för Likvärdig bedömning och betygssättning (OBS! Fler Allmänna råd med anknytning till skolans styrning förekommer, se www.skolverket.se)

Aktuell lagstiftning

Utbildningsdepartementet/ Läroplanskommittén (1994), Bildning och kunskap: särtryck ur Läroplanskommitténs betänkande Skola för bildning (SOU 1992:94). Stockholm: Liber distribution. 85 s.

Wahlström, N. (2009) *Mellan leverans och utbildning. Om lärande i en mål- och resultatstyrd skola*. Göteborg: Daidalos, 249 s

Öqvist, Oscar (2008) *Systemteori i praktiken: konsten att lösa problem och nå resultat*. Stockholm: Gothia. 136 s.

Övriga referenser

Litteraturförteckning Delkurs 3 - Skolledarskap 7,5 hp

Obligatorisk litteratur

Augustinsson, S & Brynolf, M. (2012) 2:a uppl. Rektors ledarskap. Komplexitet och förändring. Lund: Studentlitteratur.

Hallerstrom, H ”Många hinder i vägen för rektorers arbete med skolutveckling” I Rektor: Administratör eller pedagog? Kritisk utbildningstidskrift (KRUT) nr 139-140 (3-4, 2010)

Heide, M m.fl. (2005) Organisation & kommunikation. Malmö: Liber. (ca 200 s)

Haaland, F & Dale, F. (2005) På randen av ledelse. Gyldendal ca 200 s

Ivarsson Alm, E.(2013). Ledarskap i förskolan.
Lund: Studentlitteratur

Grosin, L ”Rektorer i effektiva skolor” I Rektor: Administratör eller pedagog? Kritisk utbildningstidskrift (KRUT) nr 139-140 (3-4, 2010)

Larsson, P & Löwstedt, J. (2010) Strategier och förändringsmyter – ett organisationsperspektiv på skolutveckling och lärares arbete. Lund: Studentlitteratur

Ludvigsson, A: (2012). Vem leder egentligen vem? - samproducerat ledarskap o skolan.
Lund: Studentlitteratur

Scherp, H-Å ”Nyckeln till framgång är egen kunskapsbildning” I Rektor: Administratör eller pedagog? Kritisk utbildningstidskrift (KRUT) nr 139-140 (3-4, 2010)

Sveningsson, S & Alvesson, M.(2010) Ledarskap. Liber

Referenslitteratur

Alvesson, M & Sveningsson, S. (2008). Changing Organizational Culture. Culture change work in progress. NY New York: Routledge

Deal, T & Peterson, K. D. (2009). Shaping School Culture. Pitfalls, Paradoxes & Promises.
San Fransisco: Jossey Bass

Fowelin, P. (2012). Från motstånd till möjlighet: allt leda förändringsarbete i förskola och skola. Stockholm: Lärarförbundets förlag, Svenska

Hargreaves, A. & Shirley, D. (2010) *Den fjärde vägen. En inspirerande framtid för utbildningsförändring*. Lund: Studentlitteratur (kapitel 1)

Kock, H (red).(2010) Arbetsplatslärande - att leda och organisera kompetensutveckling.
Studentlitteratur

Ludvigsson, A. (2009). Samproducerat ledarskap. Hur rektorer och lärare formar ledarskap i skolans vardagsarbete. Jönköping: Högskolan för lärande kommunikation

Miller, K. (2008) *Organizational Communication – Approaches and Processes*. Belmont, CA: Thomson/Wadsworth 5th ed

Pierre, J (Red.). (2007) *Skolan som politisk organisation*. (kapitel 4: Bo Rothstein ”Den effektiva skolan och ledarskapets mystik”) Malmö: Gleerups

Pont, B; Nusche, D & Moorman, H, (2008) *Improving School Leadership, Volume 1: Policy and Practice*. OECD publishing

Sundin Brude, J. (2012). *Vad gör rektorer hela dagarna?* lund: Studentlitteratur

Thorberg, R & Thelin, K. (Red). (2011). *Med ansiktet vänt mot Europa. Perspektiv på skolutveckling*. Lärarförbundet, Skolledarförbundet & Skolverket

Ventkatesh, S. *Gang Leader for a Day*. London: Penguin 2009

Litteraturförteckning Delkurs 4 - Självständigt arbete 5 hp

Obligatorisk litteratur

Rienecker, L & Jörgensen, P S (2002) *Att skriva en bra uppsats*. Malmö: Liber

Trost, J. (2002) *Att vara opponert*. Lund: Studentlitteratur

Övrig litteratur väljs i samråd med handledare. Ca 750 s.

Se även separat referenslista med förslag på metodlitteratur 50-100 s.